

LBRIS

We know
books

JULES VERNE

**OCOLUL
PĂMÂNTULUI
ÎN 80 DE ZILE**

Tehnoredactare: Stejărel Decu-Jerep

ISBN: 978-630-6500-71-0

Capitolul I

În anul 1872, casa cu numărul 7 de pe Saville-row, Burlington Gardens – casă în care în 1814 murise Sheridan – era locuită de Phileas Fogg, esq.¹, unul din membrii cei mai ciudați și mai remarcabili ai Reform-Club-ului din Londra, deși el își dădea, pare-se, toată osteneala să nu atragă prin nimic atenția asupra sa.

Deci, unuia dintre cei mai mari oratori care făcuse cinste Engliterei îi urma acest Phileas Fogg, personaj enigmatic, despre care nu se știa nimic, decât că era un om foarte generos și unul dintre cei mai frumoși gentlemen din înalta societate britanică.

Se spunea despre el că seamănă cu Byron – la chip, firește, căci, în ceea ce privește picioarele, n-avea nici un cusur² – însă un Byron cu mustăți și favoriți, un Byron pe care nimic nu putea să-l tulbure, care ar fi putut să trăiască o mie de ani fără să îmbătrânească.

Englez fără îndoială, Phileas Fogg poate că nu era totuși londonez. Nu fusese văzut niciodată nici la Bursă, nici la Bancă, nici la vreunul din ghișeele aflate în City.

Nici în bazinele, nici în docurile Londrei nu intrase vreodată vreă navă al cărei armator să fie Phileas Fogg.

Acest gentleman nu figura în nici un consiliu de administrație. Numele său nu răsunase niciodată la vreun colegiu de avocați, nici la Temple, nici la Lincoln's-inn, nici la Gray's-inn. El nu pledase niciodată nici la Curtea cancelarului, nici la înalta Curte de Justiție, nici la Curtea fiscală, nici la Curtea ecleziastică. Nu era nici industriaș, nici comerciant,

1. *Esquire* – titlu de politețe folosit în Anglia, atribuit oricărui om de cultură și cu rang social.

2. Aluzie la infirmitatea lui Byron, care se știe că era șchiop.

nici agricultor. Nu făcea parte nici din Institutul regal al Marii Britanii, nici din Institutul Londrei, nici din Asociația meșteșugarilor, nici din Institutul Russel, nici din Instituția literară din vest, nici din Institutul de Drept, nici din acea Instituție reunită a Artelor și Științelor, aflată sub patronajul direct al grațioasei sale maiestăți. În sfârșit, nu aparținea nici uneia din numeroasele societăți care abundă în capitala Angliei, începând cu Societatea Armonica și terminând cu Societatea entomologică, fondată în scopul principal de a distruge insectele păgubitoare.

Phileas Fogg era membru al Reform-Club-ului și atâta tot.

Celor care s-ar mira că un gentleman atât de misterios făcea parte dintre membrii acestei onorabile asociații, li s-ar putea răspunde că personajul nostru fusese primit la club în urma recomandății domnilor Baring-frații, la care el avea credit deschis. De aici, o oarecare „suprafață”, firească, de vreme ce toate cecurile semnate de el erau plătite la vedere, fără dificultăți, din debitul său curent, totdeauna creditor.

Era bogat acest Phileas Fogg? Fără îndoială! Însă în ce chip făcuse această avere, n-ar fi putut să spună nici omul cel mai bine informat – iar Mr. Fogg era ultimul căruia te-ai fi putut adresa pentru a-i cere lămuriri. În orice caz, omul nu era cătuși de puțin risipitor, dar nici zgârcit, căci de câte ori trebuia întregită o sumă pentru o cauză nobilă, utilă sau generoasă, el dăruia banii fără zgomot, ba chiar anonim.

Într-un cuvânt, nimic mai puțin comunicativ decât acest gentleman. El vorbea cât mai puțin posibil – și părea cu atât mai misterios cu cât era mai tăcut. Cu toate acestea, viața sa nu avea nimic ascuns. Dar gesturile și faptele sale se repetau atât de matematic, încât imaginația nemulțumită a oamenilor caută ceva dincolo de ele.

Oare călătorise în viața lui? Pesemne da, căci nimeni nu cunoștea harta lumii mai bine decât el. Nu era colțisor, oricât de retras, despre care el, pare-se, să nu aibă cunoștințe speciale. Câteodată, însă, în puține cuvinte scurte și clare, punea ordine în miile de vorbe care circulau în club pe seama călătorilor rătăciți sau pierduți; el arăta adevăratele probabilități – și cuvintele sale parcă erau inspirate de un al doilea văz, căci evenimentele

sfârșeau totdeauna prin a le justifica. Era deci un om care trebuie să fi călătorit pretutindeni – cel puțin cu închipuirea.

Totuși se știa sigur că de mulți ani Phileas Fogg nu părăsise Londra. Cei care aveau cinstea de a-l cunoaște ceva mai bine decât ceilalți declarau că, în afară de drumul direct pe care îl străbătea în fiecare zi pentru a veni de acasă la club, nimeni nu putea pretinde să-l fi văzut vreodată în altă parte. Singurul său fel de a-și trece timpul era lectura ziarelor și jocul de wist. Câștiga adesea la acest joc tăcut, așa de potrivit cu firea lui, însă aceste câștiguri destul de serioase nu-i intrau niciodată în pungă, ci figurau în bugetul său de binefaceri. De altfel, trebuie remarcat că Mr. Fogg juca, desigur, pentru a juca, nu pentru a câștiga. Jocul era pentru el o întrecere, o luptă împotriva unei dificultăți, o luptă fără mișcare, fără mutare din loc, fără oboseală, ceea ce se potrivea de asemenea cu caracterul său.

Nu se știa ca Phileas Fogg să aibă o soție, nici copii – ceea ce se poate întâmpla celor mai cumsecade oameni – nici rude, nici prieteni – ceea ce, e drept, se întâmplă mai rar. Phileas Fogg locuia singur în casa lui din Saville-row, unde nu intra nimeni. Niciodată nu se discuta nimic în ceea ce privește casa lui. Un singur servitor era de ajuns pentru a-l servi. Prânzind și cinând la club, la ore fixate cronometric, în același salon, la aceeași masă, netratându-și niciodată colegii, nepoftind nici un străin, el nu se întorcea decât pentru a se culca, precis la miezul nopții, fără să se folosească vreodată de camerele confortabile pe care Reform-Club-ul le ținea la dispoziția membrilor săi. Din cele douăzeci și patru de ore ale unei zile, el petrecea acasă zece, fie pentru a dormi, fie pentru a se ocupa de toaleta sa. La club, dacă se plimba, o făcea totdeauna cu un pas egal, în sala de la intrare, pardosită cu parchet de diferite culori, sau pe galeria circulară deasupra căreia se rotunjea o cupolă cu vitralii albastre, susținută de douăzeci de coloane ionice în porfir roșu. Pentru prânzul sau cina sa, bucătăriile, camera, oficiul, pescăria și lăptăria clubului furnizau bogatele lor rezerve; servitorii clubului, personaje grave, în haine negre. Încălțați în pantofi cu talpă de pâslă, îl serveau în farfurii

de porțelan special, pe o minunată față de masă, din pânză de Saxonia; paharul de cherry sau porto, sau vinul roșu cu aromă și cu scorțișoară i se serveau în cupe de cristal, de o formă cum nu se mai fabrică, ale clubului, în sfârșit băuturile sale erau ținute la temperatura convenită datorită gheții clubului, gheață adușă cu mari sacrificii tocmai din lacurile Americii.

Dacă a trăi în aceste condiții înseamnă a fi excentric, trebuie să admitem că excentricitatea își are partea ei bună.

Casa din Saville-row, fără să fie somptuoasă, se bucura de un desăvârșit confort. De altfel, având în vedere obiceiurile invariabile ale locatarului, serviciul aici se reducea la puțin. Totuși, Phileas Fogg îi pretindea unicului său servitor o punctualitate și regularitate extraordinară. Chiar în ziua aceea, 2 octombrie, el îl concediase pe James Forster, omul făcându-se vinovat de a-i fi adus apa de bărbierit la 84° Fahrenheit în loc de 86°, și acum îl aștepta pe succesorul acestuia, care urma să se prezinte între orele unsprezece și unsprezece și jumătate.

Așezat rigid în fotoliul său, cu picioarele lipite ca ale unui soldat la paradă, cu mâinile pe genunchi, cu corpul drept, cu capul sus, Phileas Fogg urmărea acul pendulei, instrument complicat care arăta minutele, secundele, zilele cu data lor și anul. La unsprezece și jumătate, nici un minut mai târziu, Mr. Fogg urma să plece de acasă, după obiceiul său cotidian, spre a se duce la Reform-Club.

În clipa aceea se auzi ciocănind în ușa micului salon, unde se afla stăpânul casei.

James Forster, servitorul concediat, se ivi în prag.

— Noul servitor! vesti el.

Un flăcău de vreo treizeci de ani se arătă în ușă și salută.

— Ești francez și te numești John? îl întrebă Phileas Fogg.

— Jean, dacă domnului nu-i displace! răspunse noul venit.

Jean Passepartout, o poreclă cu care am rămas și care explică însușirile mele firești dt a ieși din orice încurcătură. Cred că sunt un băiat cumsecade, domnule, însă, ca să fiu cinstit, trebuie să mărturisesc că am avut multe meserii: am fost cântăreț ambulant, călăreț de circ, în care calitate am făcut salturi ca Leotard și am dansat pe frânghie ca Blondin, pe urmă, ca să

dau un scop mai folositor talentelor mele, am ajuns profesor de gimnastică, și în ultima vreme am fost sergent de pompieri la Paris; în dosarul meu am chiar incendii remarcabile. Însă iată că acum cinci ani am părăsit Franța și, vrând să gust viața de familie, am devenit valet în Anglia. Or, în clipa de față fiind fără serviciu și aflând că domnul Phileas Fogg este omul cel mai punctual și cel mai sedentar din Regatul Unit, m-am prezentat la domnia sa cu speranța de a trăi aici liniștit și de a-mi uita chiar și numele de Passepartout...

— Passepartout îmi place, răspunse stăpânul casei. Mi-ai fost recomandat, informațiile despre dumneata sunt bune. Cunoști condițiile mele?

— Da, domnule!

— Bine! Ce oră este?

— Ora unsprezece și douăzeci și două, răspunse Passepartout, după ce scoase din buzunarul jiletcii un uriaș ceas de argint.

— E în urmă! observă Mr. Fogg.

— Iertați-mă, domnule, dar nu se poate!

— E în urmă cu patru minute. N-are importanță; este de ajuns să știi diferența. Deci, începând din această clipă, miercuri 2 octombrie 1872, ora unsprezece și douăzeci și nouă dimineața, te aflu în serviciul meu!

Acestea zise, Phileas Fogg se ridică, luă pălăria cu mâna stângă, o puse în cap cu o mișcare de automat și ieși afară fără să mai adauge un cuvânt.

Passepartout auzi ușa de la stradă închizându-se o dată: ieșea noul stăpân; apoi încă o dată: ieșea la rândul lui predecesorul său, James Forster.

Passepartout rămase singur în casa din Saville-row.

Capitolul II

„Pe cinstea mea, își zise Passepartout, la început puțin aiurit, la Madame Tussaud am văzut oameni la fel de vii ca noul meu stăpân!”

Se cuvine să spunem aici că „oamenii” doamnei Tussaud sunt figuri de ceară foarte vizitate la Londra și căroră, într-adevăr, nu le lipsește decât darul vorbirii.

În timpul celor câteva clipe cât se aflase în fața lui Phileas Fogg, Passepartout își cercetase repede, însă cu multă grijă, viitorul stăpân. Acesta era un bărbat care putea să aibă patruzeci de ani, cu o înfățișare nobilă și frumoasă, înalt, cu trupul neîngreunat, deși ajuns la o oarecare împlinire, cu părul și favoriții blonzi, cu fruntea netedă, fără riduri vizibile la tâmpole, cu chipul mai degrabă palid decât colorat, cu dinți minunați. El părea să aibă în cel mai înalt grad acel ceva pe care fizionomiștii îl numesc „calm în acțiune”, însușire comună tuturor celor ce fac mai multă treabă decât zgomot. Netulburat, flegmatic, cu privirea deschisă, cu pleoapele nemișcate, Phileas Fogg era tipul desăvârșit al acelor englezi cu sânge rece, atât de des întâlniți în Regatul Unit și a căror atitudine oarecum studiată a fost minunat redată de penelul Angelicai Kauffmann. Privat în diferitele acte ale existenței sale, acest gentleman făcea impresia unei ființe bine echilibrate, un om corect și stăpânit, la fel de perfect ca un cronometru al lui Leroy sau Earnshaw. Într-adevăr, Phileas Fogg era exactitudinea personificată, ceea ce se vedea limpede din „expresia picioarelor și mâinilor sale”, căci membrele omului, ca și ale animalelor, sunt organe capabile să exprime și pasiunile.

Phileas Fogg era unul din acei oameni matematic exacti, care, niciodată grăbiți, și totdeauna gata, fac economie de pași și de mișcări. El nu făcea niciodată un pas mai mult decât era

necesar, ci alegea totdeauna drumul cel mai scurt. Nu-și pierdea vremea niciodată contemplând tavanul, nu-și permitea nici un gest inutil, nu fusese văzut niciodată mișcat sau tulburat. Era omul cel mai puțin grăbit din lume, însă ajungea totdeauna la timp. După toate astea e lesne de înțeles că el trăia singur și, ca să zicem așa, fără nici un fel de relații sociale. Phileas Fogg știa că în viață trebuie să te ciocnești de alții, și cum ciocnirile te fac să întârzi, el nu se ciocnea de nimeni.

În ceea ce-l privește pe Jean, zis Passepartout, parizian veritabil, de cinci ani de când locuia în Anglia și făcea meseria de valet la Londra, căutase în van un stăpân de care să se poată lega.

El nu era cătuși de puțin unul dintre acei Frontini sau Mascarilli care, cu umerii ridicăți, cu nasul în vânt, cu privirea îndrăzneată, nepăsători, nu sunt decât niște secături nerușinate. Nu. Passepartout era un băiat cumsecade, cu chipul plăcut, cu buzele cărnoase care păreau gata mereu să guste și să sărute, o ființă supusă și serviabilă, cu unul din acele capete rotunde care îți place să-l vezi pe umerii unui prieten. Avea ochii albaștri, fața îmbujorată, cu obrazul destul de gras ca să-și poată vedea singur pomeții. Voinic, cu pieptul larg, cu o musculatură vânjoasă, el se bucura de o forță herculeană, pe care exercițiile din tinerețe o dezvoltaseră admirabil. Părul său negru era puțin cam răvășit. Dacă sculptorii din antichitate cunoșteau optsprezece feluri de a orândui pieptănătura Minervei, Passepartout nu cunoștea decât unul singur pentru a sa: trei mișcări de pieptene, și pieptănătura era gata!

Prudența cea mai elementară te împiedică să spui dacă firea expansivă a acestui flăcău se va potrivi cu a lui Phileas Fogg. Era oare Passepartout acel servitor cu desăvârșire punctual, care îi trebuia stăpânului său?

Asta nu se putea ști înainte de a încerca.

După ce avusese, după cum se știe, o tinerețe destul de vânturată, el visa la odihnă. Auzind cât e de laudat spiritul metodic englezesc și cumpănirea proverbială a gentlemanilor, flăcăul nostru venise să-și caute norocul în Anglia. Însă până acum soarta nu-l ajutase; fusese în zece case, fără să

prindă rădăcini nicăieri. Peste tot stăpânii erau capricioși, schimbători, vântură-lume, ceea ce nu mai putea să-i convină lui Passepartout. Ultimul său stăpân, tânărul lord Longsferry, membru al Parlamentului, după ce își petrecea nopțile în „oysters-rooms” urile din Hay-Market, se întorcea prea adesea acasă cărat în spinare de policeman. Dorind înainte de toate să-și poată respecta stăpânul, Passepartout îndrăzni-se să-i adreseze câteva observații respectuoase, care fuseseră prost primite, și el trebuise să plece. Între timp auzise că Phileas Fogg, esq., căuta un servitor și îndată se informase asupra acestui gentleman. Un personaj a cărui existență era așa de regulată, care dormea totdeauna acasă, nu călătorea de loc, nu lipsea niciodată nici măcar o singură zi, nu putea decât să fie pe placul lui. Deci el se înfățișase aici și fusese primit în împrejurările cunoscute.

Și astfel, când ceasul bătea unsprezece ore și jumătate, Passepartout se găsea singur în casa din Saville-row.

Îndată el începu inspecția, parcurgând totul de la pivniță până la pod. Această casă curată, bine orânduită, severă, puritană, al cărei serviciu era perfect organizat, îi plăcu.

Ea îi făcu impresia unei frumoase cochilii de melc, însă o cochilie luminată și încălzită cu gaz, căci hidrogenul carburat era îndestulător aici pentru amândouă aceste nevoi. Noul servitor găsi fără greutate, la al doilea etaj, camera care îi era destinată; era pe gustul său. Sonerii electrice și tuburi acustice o legau cu încăperile de la parter și de la primul etaj. Pe cămin, o pendulă electrică era în legătură cu pendula din dormitorul lui Phileas Fogg, astfel încât cele două instrumente arătau în aceeași clipă aceeași secundă.

„Aici e de mine!” își zise Passepartout.

Văzu, de asemenea, în camera sa, un afiș pus deasupra pendulei: era programul lui zilnic. Acesta cuprindea – începând de la ora opt dimineața, ora reglementară la care se trezea Phileas Fogg, până la ora unsprezece și jumătate, când el pleca de acasă pentru a se duce să prânzească la Reform-Club – toate amănuntele serviciului, ceaiul și friptura de la ora opt și douăzeci și trei, apa de bărbierit de la nouă și treizeci și

șapte, pieptănatul de la zece fără douăzeci și așa mai departe. Apoi, de la ora unsprezece și jumătate dimineața până la miezul nopții – ora de culcare a metodicului gentleman – totul era scris, prevăzut, sistematizat. Pentru Passepartout fu o adevărată bucurie să mediteze asupra acestui program și să-și întipărească în minte feluritele lui puncte.

Cât privește îmbrăcămintea stăpânului, ea era foarte bogată și de cea mai bună calitate. Fiecare pantalon, haină sau vestă avea un număr de ordine trecut într-un registru de intrare și de ieșire, arătând data la care, după anotimp, acestor țeșminte le venea rândul să fie îmbrăcate. Aceeași ordine și pentru încălțăminte.

Pe scurt, casa din Saville-row – care trebuie să fi fost un templu al dezordinei pe timpul ilustrului, dar zăpăcitului Sheridan – confortabil cum era mobilată, anunța o viață plăcută. Nu se vedea nici bibliotecă, nici cărți care nu i-ar fi folosit la nimic domnului Fogg, atâta vreme cât Reform-Club-ul îi ținea la îndemână două biblioteci, una de literatură, alta de drept și politică. În dormitor se afla o casă de bani de mărime mijlocie care, prin construcția ei, era apărată tot atât de bine de foc ca și de furt. Nici un fel de arme în toată casa, nici o unealtă de vânătoare sau de război; totul dovedea obiceiurile cele mai pașnice.

După ce examina locuința în amănunțime, Passepartout își frecă mâinile, cu fața lui largă înflorind de bucurie, și repetă voios: „Aici e de mine! Bună treabă! O să mă înțeleg perfect cu Mr. Fogg! Un om de casa și grozav de punctual; o adevărată mașină! Ei bine, n-am de ce să mă supăr că servesc o mașină!”

Capitolul III

Phileas Fogg părăsi casa din Saville-row la ora unsprezece și jumătate și, după ce puse de cinci sute șaptezeci și cinci de ori piciorul drept înaintea piciorului stâng, și de cinci sute șaptezeci și șase de ori piciorul stâng înaintea celui drept, ajunse la Reform-Club, clădire vastă, pe Pall-Mall, a cărei construcție nu costase mai puțin de trei milioane.

Noul venit se îndreptă numaidecât spre sala de mâncare, ale cărei ferestre în număr de nouă dădeau într-o frumoasă grădină cu copaci aurii de aripa toamnei. Aici el se așeză la masa obișnuită, unde îl aștepta tacâmul său. Prânzul era alcătuit din gustări, urmate de pește rasol cu „reading șauce” extrem de fin, apoi un roastbeef stacojii împodobit cu condimente „mushroom”, o prăjitură umplută cu revent³ și coacăze verzi, și în sfârșit o felie de chester – totul udat cu câteva cești de ceai, acel excelent ceai anume cules pentru oficiul ReformClub-ului.

La douăsprezece și patruzeci și șapte, gentlemanul nostru se ridică de la masă și se îndreptă spre marele salon, încăperea măreață, împodobită cu picturi bogat înrămate.

Aici, un servitor îi aduse ziarul Times încă nedescăcut și Phileas Fogg îndeplini el însuși împovăratoarea treabă, cu o siguranță a mâinii care dovedea o mare obișnuință în asemenea grea operațiune. Lectura acestui ziar ținu până la ora trei și patruzeci și cinci, iar Standard, care îi urmă, ocupă timpul lui Phileas Fogg până la cină. Cina se desfășură în aceleași condițiuni cu prânzul, numai că se adăugă „royal british șauce”.

La ora șase fără douăzeci, gentlemanul nostru reapăru în salonul cel mare și se adânci în lectura ziarului Morning-Chronicle.

3. Plantă originară din Tibet, ale cărei tulpini sunt întrebuințate la prepararea dulciurilor.

O jumătate de oră mai târziu, mai mulți membri ai Reform-Club-ului intrară în salon și se apropiară de căminul în care ardea un foc de cărbuni. Erau partenerii obișnuiți ai lui Mr. Phileas Fogg, înfocați jucători de wist ca și el: inginerul Andrew Stuart, bancherii John Sullivan și Samuel Fallentin, omul de afaceri Thomas Flanagan, apoi Gauthier Ralph, unul din administratorii Băncii Angliei – personaje bogate și respectate în acest club, care avea printre membri somitățile industriei și finanțelor.

– Ascultă, Ralph, întrebă Thomas Flanagan, ce se mai aude cu furtul acela?

– Ei bine, răspuse Andrew Stuart, Banca o să rămână păgubașă.

– Ba dimpotrivă, interveni Gauthier Ralph, eu sper că o să punem mâna pe hoț. Mai mulți inspectori de poliție, oameni foarte dibaci, au fost trimiși în America și în Europa, în toate porturile principale, așa că domnului acela îi va fi foarte greu să scape.

– Dar, mă rog, se cunosc semnalmentele hoțului? întrebă Andrew Stuart.

– Mai întâi că nu-i un hoț! răspuse cu seriozitate Gauthier Ralph.

– Cum să nu fie hoț un individ care sustrage un teanc de bancnote în valoare de cincizeci și cinci de mii de lire? (1 milion 375.000 franci).

– Și totuși nu! stăruie Ralph.

– Atunci e un industriaș? întrebă John Sullivan.

– Morning-Chronicle susține că e un gentleman.

Cel ce intervenise nu era altul decât Phileas Fogg, al cărui cap apăru deasupra valului de hârtie adunat în jurul său. Zicând acestea, el își salută colegii, care îi răspunseră numaidecât.

Faptul de care era vorba, și pe care diversele ziare din Regatul Unit îl comentau cu aprindere, se întâmplase cu trei zile înainte, adică la 29 septembrie. Un teanc de bancnote, reprezentând uriașa sumă de cincizeci și cinci de mii de lire, fusese luat de pe ghișeu casierului principal al Băncii Angliei.

Celor care își arătau mirarea că un asemenea furt putuse fi săvârșit atât de ușor, viceguvernatorul Băncii, Gauthier